

Dr
Gyűjtő: KOLTAY PÉTER

Gyűjtés ideje: 1981.

TART.: A SZÖLLŐSGYŐRŐKI IPARTESTÜLET ÉS
IPAROSOKRÓL RÖVIDBÉSE

14 lap, 1 rajz, 2 foto, 1 melléklet

TÖLDKÖRMI MUTATÓ: SZÖLLŐSGYŐRŐK

SZAKMUTATÓ: XV
XVII

PAPÍRIPARI VÁLLALAT

KISKUNHALASI GYÁRA

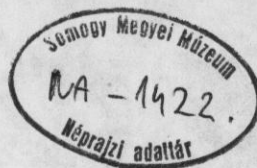
LELTÁRRAIS

ATUENETLE AZ EGYS. LTK. 4456 - es TETELE AROL

4450

Bírálat

III/25/5

Dr. Koltay Péter: A szállógyöröki ipartestület
és iparoskör működése

A szerző tizenhárom oldalas dolgozatban írja meg a szállógyöröki ipartestület történetét alakulásától, 1893-tól a megszűnéséig és az iparoskör történetét, rövid fél oldalban 1920-tól 1950-ig.

Alapvető forrásul az iparoskörti jegyzőkönyveket használta, de beépítette dolgozatába a szállógyöröki plébániatörténet megfelelő részét és az adatközlőjének elbeszélését is. A dolgozatot egy darab vázlatos térkép, 2 db fénykép, 1 db grafikon és statisztikai táblázatok sora egészíti ki.

A megfelelő források hiánya miatt a szerző részletesebben foglalkozik az ipartestület 1923. és 1936. közötti történetével. Megismerkedhetünk az ipartestület alapszabályával, a vezetőség tagjaival, a segédvizsgáztató bizottság tagjaival. Említés történik a tanoncok helyzetéről, kiadásairól, a számukra alapított ösztöndíjakról.

Részletesebben foglalkozik a dolgozat az 1928-ban megtartott ünnepséggel, melyet az ipartestület fennállásának 35. évfordulójára rendeztek. Az 1929-1933-as gazdasági világválság éveit sok adattal és néhol lírai, néhol drámai képekkel mutatja be.

Nagyon jól sikerült a dolgozatnak az a része, amely a szállógyöröki ipartestülethez tartozó iparosok tevékenységét a környék ellátásban betöltött szerepük szerint értékeli.

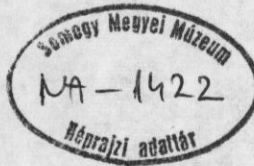
Nagyban emelik a dolgozat értékét az ipartestülethez tartozó 12 község iparosára vonatkozó statisztikai táblázatok, összesítések.

A dolgozat ebben a formájában a forrásközlemények sorába tartozik és a "műfaj" követelményeinek megfelel.

Kaposvár, 1981. szeptember 21.

Takács Éva
Takács Éva
történész-muzeológus

A szállésgyöröki ipartestület

és

iparoskör működése.

Irta: dr Koltay Péter
tanár

1981.

A szállósgyöröki ipartestület és iparoskör működése.

Talán az ipartestület - fogalom meghatározásából indulok ki:

Ipartestület: a kisiparosok érdekképviselői szerve, nálunk egyben elsőfokú iparhatóság volt. Az 1884. évi ipartörvény írta elő az ipartestület létrehozását, a kis-iparosok kötelező ipartestületi tagságát és az ipartestületek működését. Az ipartestületek elődjai az 1872 (a céhek eltörlése/után szakmánként szervezett ipartáesulások voltak. Az ipartestületek a felszabadulás után megszűntek. / 5 /
Tehát a lexikon így határozza meg az ipartestületeket.

A szállósgyöröki ipartestület 1893-ban alakult. Alapszabályzata 29 paragrafusban foglalja össze az ipartestület szervezeti felépítését, működését, hatósági feladatait, a tagok jogait és kötelességeit. Az alapszabályzatból csak a legfontosabbakat kívánom ismertetni, ennek alapján az érdeklődő megérti, hogy a múlt században, de a XX. század első feleiben is milyen jelentősek voltak az ipartestületek és a kebelükben dolgozó iparosok munkája. Egy-egy falu vagy város életét az ő tevékeny munkájuk nélkül el sem lehetett képzelni.

A testület czime és kerülete.

1. par. "Szállósgyöröki ipartestület "Az ipartestületszékhelye Szállósgyörök és hatásköre kiterjed a következő községekre: Balaton-Csehi, Orda, Söllös-Kislak, Tót-Gyúgy, Lelle, Boglár, Látrány, Túr, Víz, Faluszemes, Őszöd és Szállós-Györök.

A cél.

2. par. Az ipartestület célja a testületi tagok között a rendet és egyetértést fönntartani, az iparhatóságnak és az iparosok között fenn-tartandó rendre irányult működését támogatni, az iparosok érdekeit elő-mozdítani s őket haladásra serkenteni.

Ez okból gondoskodik arról:

- a./ hogy az iparosok és segédek közt rendezett viszonyok álljanak fenn,
- b./ hogy a tanoncok ügye rendeztessék,
- c./ hogy az iparosok s tanoncok vagy segédek közt felmerülő súrlódások és vitás kérdések elintézésére békéltető működés biztosítottassék,
- d./ hogy segélypénztárak létesüljenek,
- e./ hogy az iparosok anyagi érdekeit szövetkezetek alakítása által előmozdítsa.

Hatósági feladat.

3. par. Az ipartestület az 1884. évi XVII. törvény czikk 127. par. alapján a hozzátartozó iparosokra és segéd személyzetükre nézve mindazon

teendőket végzi, amelyeket az I. fokú iparhatóságnak kell végezni.

Ez okból:

- a./a hatóságokat az iparügy tekintetében kellőleg tájékoztatja és figyelmét főleg kiterjeszti arra, hogy
- b./tanoncokul csak a törvényes kort elért gyermekek alkalmaztásának szabályszerű írásos szerződés mellett, hogy az iparos tanonczát iparában oktassa, templomba és iskolába járassa, jó bánásmódba részesítse
- c./tanoncziskolákról, esetleg tanfolyamokról gondoskodik, megállapítja a tanítás napját és gyakorolja a tanítás felett a közvetlen felügyeletet,
- d./a segédek szabályos, szerződéses viszonyának megtartására felügyel, kiállítja számukra a munkakönyvet, erről pontos jegyzéket vezet.

Tagok.

4.par. Ezen ipartestület kötelékébe mindazok az iparosok tartoznak akik Szöllősgyörökben alakult ipartestület területén az 1884. XVII. t. cz. 5. paragrafus szerint képesítéshez kötött mesterséget űznek.

5.par. A tagság végetér a tag halála vagy elköltözése ill. üzletének megszűntetése által.

6.par. Minden ipartestületi tag a testület alaptőkéje javára egyszer és mindenkorra belépési díj czímen 3 frt-ot fizet, mely összeg a testület alaptőkéjéhez csatolandó.

Az alapszabályzat foglalozik továbbá a szervezeti étellel, a közgyűlés ügyrendjével, az elöljárósággal, az elnökséggel, a jegyző és pénztáros munkakörével, a vagyonkezeléssel, a felügyelettel és a békéltető bizottsággal. / 1 /

Mielőtt az ipartestület működésével részletesen foglaloznék az alábbiakban összesített kimutatást készítettem a szöllősgyöröki ipartestülethez tartozó községek iparosairól:

Sorsz.	Község neve	Iparosok száma	
		1900-ban	1921-ben
1.	Balatoncsehi	8	8
2.	Boglár	28	-
3.	Faluszemes	66	-
4.	Lelle	13	-
5.	Látrány	26	24
6.	Orda	8	9
7.	Ószöd	7	9
8.	Szöllős-Györök	49	49
9.	Szöllős-Kislak	7	5

Sorsz.	Község neve	Iparosok száma	
		1900-ban	1921-ben
10.	Tót-Gyugy	12	15
11.	Túr	16	26
12.	Visz	3	71
összesen:		183	146

Az összesített kimutatásban szereplő 12 község iparosainak megoszlása 1900-ban, ill. 1921-ben.

Balatoncsehi község	1900.	1921.
Iparosok száma: 8		8
- takács	3	-
- bognár	2	2
- kovács	2	1
- cipész	1	2
- csizmadia	-	1
- szabó	-	1
- borbély	-	1

Boglár község

Iparosok száma: 28		Már nem tartozott a szőlősgyöröki ipartestülethez
- asztalos	4	
- nyerges	1	
- bádogos	1	
- kocsmáros	2	
- sütő	1	
- ács	1	
- kádár	2	
- cipész	3	
- mészáros	3	
- kovács	2	
- szabó	2	
- bognár	1	
- fodrász	1	
- gépész	1	
- szappanos	1	
- kőműves	1	
- lakatos	1	

Faluszemes község

1900-ban

1921-ben

Iparosok száma: 6

- mészáros	2	Már nem tartozott a szőlőgyöröki ipartestülethez
- bognár	1	
- gépész	1	
- kovács	2	

Lelle község

Iparosok száma: 13

- kovács	3	Már nem tartozott a szőlőgyöröki ipartestülethez
- takács	2	
- cipész	2	
- kőműves	1	
- bognár	3	
- asztalos	1	
- faragó	1	

Látrány község

Iparosok száma: 26

		24
- cipész	2	4
- faragó	1	-
- kőműves	2	2
- gépész	2	2
- ács	2	1
- kádár	1	-
- szabó	1	1
- cipész	1	-
- bognár	3	5
- kovács	3	2
- molnár	3	3
- mészáros	4	1
- asztalos	1	-
- borbély	-	1
- csizmadia	-	1
- szijgyártó	-	1

Orda község

Iparosok száma:

	8	9
-takács	4	-
-cipész	1	4
- asztalos	1	1
- kovács	2	2
- kőműves	-	1
- borbély	-	1

Öszöd Község	1900-ban	1921-ben
Iparosok száma:	7	9
- cipész	1	2
- takács	2	-
- asztalos	-	1
- csizmadia	1	-
- mészáros	1	-
- kovács	1	2
- bognár	1	1
- fényképész	-	1
- kőműves	-	2

Szóllógyörök község:

Iparosok száma:	49	49
- szabó	3	3
- gépész	1	3
- bognár	4	3
- takács	12	5
- köteles	2	1
- cipész	4	4
- ács	3	7
- kádár	2	3
- nyerges	1	1
- mészáros	2	2
- bábos	1	1
- mézeskalácsos	1	-
- asztalos	4	3
- csizmadia	1	2
- kőműves	5	5
- molnár	1	2
- kovács	2	2
- borbély	-	1
- kocsigyártó	-	1

Szóllóskislak község

Iparosok száma:	7	5
- ács	1	-
- molnár	1	1
- takács	2	1
- asztalos	1	1
- kovács	1	1
- mészáros	1	-
- kőműves	-	1

Tót-Gyugy község	1900-ban	1921-ben
Iparosok száma:	12	15
- kovács	5	4
- takács	1	2
- kályhás	2	-
- cipész	1	3
- bognár	2	2
- gépész	1	1
- csizmadia	-	1
- mészáros	-	1
- kocsmáros	-	1

Túr község

Iparosok száma:	16	26
- ács	-	1
- cipész	1	1
- kőműves	2	4
- bognár	4	4
- kovács	3	6
- molnár	2	3
- mészáros	1	1
- gépész-kovács	1	2
- esztergályos	2	2
- csizmadia	-	1
- kocsmáros	-	1

Visz község

Iparosok száma:	3	1
- hentes	1	-
- kovács	2	-
- molnár	-	1

A szállógyöröki ipartestület hatáskörében vizsgázott tanoncok, segédek és iparosok száma 1922-36 évek között

Évek	Felszabadult, vizsgázott tanoncok száma	segédek száma	iparosok száma
1922	22	26	130
1923	13	23	133
1924	13	22	144
1925	11	23	140
1926	13	26	146
1927	16	19	154
1928	12	32	152

Év	Felszabadult vizsgázott tanoncok száma	Segédek száma	iparosok
1929	13	17	142
1930	12	21	138
1931	13	18	136
1932	7	14	133
1933	3	19	126
1934	2	27	130
1935	3	23	133
1936	7	33	154

15 év alatt 160 tanoncot vizsgáztattak.

A gazdasági válság éveiben és utána is fokozatosan csökkenő tendenciát mutat a felszabadult tanoncok száma. 1930-tól a tanoncszerződés megkötéséhez megkívánják a 6 elemi iskola elvégzését, továbbá kívánatosnak látják a segédi idő 5 évre történő felemelését és az ipari munka terén az általános vasárnapi munkaszünetet.

A szállógyöröki ipartestület életével, munkásságával csak 1923-1936 évek között foglalkozom részletesen, mivel ezen időszakról megtalálhatók az eredeti jegyzőkönyvek.

A kézműiparosok érdekvédelmi szervei az ipartestületek voltak. Mivel Somogy megye döntő többségben agrárjellegű volt, az egyes iparosok munkája, szakmája összefüggött a mezőgazdasági élettel.

Most pedig időrendi sorrendben megpróbálom leírni és feltárni az ipartestület életét, tevékenységét.

Az ipartestület elnöki tisztségét az alábbi személyek töltötték be.

Első elnöke: Standori Antal, 1893-1909-ig

Második elnök: Gyenes Péter, 1909-1915-ig

Harmadik és egyben utolsó elnök: Krausz Ferenc volt 1916-1936-ig,

Az elöljáróságot demokratikus alapon a helyi és tagközségek iparosai-ból választották.

1./Ács Lajos Szöllőskislak

2./Huber Fülöp Gyugy

3./Androsics Vendel Somogytúr

4./Mányoki Imre Látrány

5./Nagy Ferenc Látrány

6./Nagy József Balatoncsehi

7./Laborfalvy József Orda

8./Gyenes Gyula Szöllősgyörök

9./Sipos István -"-

10./Boór János -"-

11./Stepics István -"-

12./Nagy László -"-

13./Nagy Mendel -"- /1923-as adatok/

Az ipartestület közgyűlése gondoskodott arról is, hogy a kellő létszámban levő szakmákból segédvizsgáztató bizottságok alakuljanak.
Cipész szakma. Elnök: Lilienfeld Vilmos. Tagok: Riba Ferenc, Polák Ferenc, Mátyás Károly.

Kovács szakma. Elnök: Boór János. Tagok: Horváth Ferenc, Viza István, Hegyi Pál

Bognár szakma. Elnök: Nagy Vendel. Tagok: Nagy József, Szentés Pál, Berkes Lajos

Asztalos szakma. Elnök: Tuli József. Tagok: Horváth József, Gyurcsek János

Kőműves szakma. Elnök: Cságoli István. Tagok: Kocsis János, Tuli Pál, Nagy József

Ács szakma. Elnök: Gyenes Gyula. Tagok: Gyenes Mátyás, Krausz Ferenc, Remencz András

Molnár szakma. Elnök: Szabó Imre. Tagok: Luka József, Varga Károly, Tukora Péter

A közgyűlés határozata értelmében a tanoncszerződés és a szabadítás minden hónap első vasárnapján történik.

	Év: 1926	1927
Tanoncszerződés díja:	3 aranykorona	3,50 Pengő
Szabadítás és segédlevél:	6 -"-	6.- -"-
Felvételi díj:	6 -2-	8.- -"-
Tagdíj:	2 - " -	2.- -"-

A tanoncok tanulmányi eredményét 1923-tól ösztöndíjjal serkentik. A pünkösdi munkabemutatóra 3 kategóriában szavaznak meg ösztöndíjat. I. 600 K. II. 400 K. III. 300 Korona. Ehhez 1000 koronával a testület járul, 200 koronát Drenda Gyula iparhatósági biztos, 100 koronát pedig Laborfalvy József adományozott. A tanoncszerződés 2-4 évre szólt és ideje szakmánként változott. A tanoncok helyben ismétlődő iskolába jártak, mely vasárnaponként 8-10 óráig tartott. A tanonc mesterénél nevelkedett és mindenféle házimunkából is ki kellett vennie a részét. A tanoncszerződés szabadítás és segédlevél díja jelentős pénzösszeg volt 1927-ben. /3,50 + 6 P / Továbbá a felvételi díj és a tagdíj /8+2 P. / Összehasonlításként közlöm, hogy 1927-ben 1 pár női félcipő 11-12 P. volt. / 6 /

1928-ban nagy ceremóniával ünnepelték az ipartestület fennállásának 35. évfordulóját. Ez alkalomra az előkészületek már az előző évben megindultak. 1928 júniusában zászlószenteléssel egybekötött ünnepséget rendeztek az u. n. Rózsaligetben. Zászlóanyának dr. Gróf Jankovich Ivánné úrnőket kérték fel. Zászlószeg megvásárlására kötelezték a z ipartestület tagjait. Az ünnepi szónok dr. Begedy Péter főszolgabíró volt, aki méltatta az ipartestület társadalomban betöltött fontos

szerepét. Az ipartestülethez tartozó tagközségek küldöttein kívül jelentős számban jelentek meg Somogy vármegye más ipartestületeinek képviselői is.

1929-ban, a gazdasági válság küszöbén az ipartestület már komoly vagygyagyonnal rendelkezett. Az ipartestület vagyona 2878,26 pengő. Teher nincs. A közgyűlés határozata értelmében 100 pengőn felüli pénzüsszeget a helyi hitelszövetkezetben helyezték el kamatoztatás végett. 1924. évtől az ipartestület tagságát erősen sújtja a magas kereseti adó kivetése. Az adó mérsékléséért többször folyamodnak a Magyar Királyi Pénzügyigazgatósághoz. Ennek érdekében még Gaál Gaszton nemzetgyűlési képviselőt is felkeresik. A folyamodásnak eredménye valószínű nem volt, mert 1930-ban hasonló kérelemmel fordulnak a pénzügyminiszterhez, amiben az elviselhetetlen adóterhekről panaszkodnak és adómérséklést kérnek. 1927-30-as években egyre jobban elszaporodnak a kontárok. Ezért az ipartestület vezetősége a főszógabíróhoz fordul a kontárok megbüntetésére. A feljelentésekre a kontárokat többször kisebb pénzüsszegekre büntették.

Az 1929-1933-as gazdasági válság minden súlyával a kisipart is tönkretette. A kapitalizmus történetében ez volt a legmélyebb világgazdasági válság. Jelei már 1928-ban mutatkoztak. A gazdasági összeomlás 1929 őszén következett be, U.S.A.-ban, innen terjedt el a többi tőkésországra, köztük Magyarországra is. Magyarországon a termelés 61,5%-ra csökkent. / 5 /

A válság nehéz évei Somogy megyét sem kerülték el. "A szegénység és nyomor" szinte megdöbbentő a gazdasági válság éveiben. /2/

Somogy döntő többségben agrárjellegű megye volt. A mezőgazdasági termelés visszaesését a kisiparosok is megérezték, hiszen árúik nagyobb részét a parasztság vásárolta fel.

A kisiparosok között több szocialista érzelmű is volt. Ezek közül megemlítem Cságoli Istvánt, aki 1919-ben Györökön, Ács Lajos pedig Kislakon, mint népbiztos működött. Ők harcoltak a 8 órás munkaidőért. Ezt szinte lehetetlen volt az építőiparban betartani, hiszen a nyári szezonban napi 10-12 órát is dolgoztak. Mindez a segéd és az inas fizikai erejének túlzott igénybevételével járt. A munkában kifáradt embereknek önművelésre sem kedve sem ideje nem maradt. Stepics István szabó 1918-20-ig Szű. ban, mint vöröskatoná harcolt. A három szocialista beállítottságú kisiparos közül csak Stepics István érte meg az 1945-ös felszabadulást. /6/

1931 decemberében Krausz Ferenc az ipartestület elnöke megrázó szavakkal ecseteli a nehéz gazdasági helyzetet: "A jelen rossz gazdasági helyzet folytán ipartestületünk számos tagja súlyos válsággal küzd. Sajnálattal, de kénytelen megállapítani a panaszok folytán sőt tapasztalatból is, hogy a beállott tél elé a legnagyobb bizonytalansággal

kell nézni s vannak tagjaink, akik kenyér és kereset nélkül maradtak. Éppen ezért kéri az előljáróságot miszerint határozzon felette és járuljanak kérelemmel a súlyos helyzetbe került tagjainak megsegélyezése érdekében a m.kir. Kormányzathoz. "Az értekezlet mindenekelőtt megkivánja jegyezni, hogy ipartestület még emlékez^{et} óta nem fordult sehova segítségért. Székház vétel és részletépítkezés alkalmával is saját erőből fedezte az összes kiadásokat. Tehát ezekből is megállapítható miszerint csakis a végső kényszerhelyzet készteti a segítségért folyamodást. Határozatot hozva és eszerint fordulunk kérelemmel az IPOSz /Iparosok Országos Szövetsége/ útján a nagyméltóságú m.kir. Kormányzathoz elsősorban, hogy nyújtana segélyt a leginkább reászoruló tagjaink részére. A segélyezést kölcsön alakjában óhajtanánk, amit tagjaink a jobb idők beálltával kamatmentesen fizethetnének vissza. Kérelmünk indoklásához lo ipartestületi tag, névszerint: Posza János Krausz Ferenc, Stepics István, Otucsák György, Nagy Károly, Horváth József szíjgyártó, Gyenes Gyula, Tuli Ferenc, Gyurcsek János és Horváth ~~Ferenc~~ József asztalos anyagi helyzetéről dióhéjban foglalva szolgáltatasson adatokat."

A nyomor olyan nagy volt, hogy a kisiparosok még a tagdíjukat sem tudták fizetni. Az ipartestület olyan nagy anyagi gondokkal küzdött, hogy egy kórházból hazaérkező segédnek mindössze 50 fillér segélyt tudott adni. 1933-ban a hátralékos tagdíj 341,60 P. A pénztárban mindössze lo,47 P. van. ~~A pénztárban mindössze~~ 1935-ben a felszaporodott tagdíjakat már közigazgatási úton próbálják behajtani. 1936-ban a főszolgabírói látogatás is felhívja a figyelmet a tagdíj hátralékok behajtására, mivel így az ipartestület további működése veszélyben van. Az ipartestület működésének beszüntetése nem is váratott sokáig. 1936 októberben a vármegyei ipartestületi vezetők értekezletén az iparügyi miniszter kiküldötte az elnökség tudomására hozta, hogy tervbevették a szállógyöröki ipartestület felosztatását. A vezetőség és a tagság egyhangulag az ipartestület fennmaradása mellett foglalt állást, hivatkozva, hogy a környékben a legrégebbi ipartestület, hazafia s érzelmű a működése, saját szorgalmukkal iparosszékházat építettek. A fennmaradás érdekében deputáció ment Budapestre az iparügyi minisztériumba, ahol báró Kruchina Károly miniszteri osztályfőnököt is igyekeztek ügyüknek megnyerni. Mindez hasztalan volt, mert az iparügyi miniszter az 1932. VIII. t. c. alapján az ipartestületet 43 évi működés után, 1936-ban megszüntette. Megszűnéséhez hozzájárult, hogy a környékben /Lengyeltóti, Balatonboglár, Balatonlelle/ nagyobb létszámú ipartestületek voltak. Így 1937-ben a lengyeltóti ipartestülethez csatolták.

/4/

A szállógyöröki ipartestület több mint 4 évtizeden át eredményesen

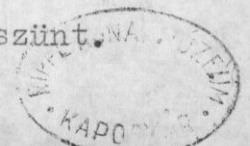
működött. 1922 és 1936 között 160 tanoncot felszabadított. 1936-ban az ipartestülethez tartozó segédek száma 33, az önálló kisiparosok száma pedig 154 volt. A kisiparosok munkájukkal jelentősen hozzájárultak, hogy a környező falvak parasztsága, de az uradalmak is el legyenek látva a kisipar termékeivel. Az építőiparosok pedig a Balaton környékét járva sok villát építettek. Így jelentősen hozzájárultak a Balaton-kultusz fejlesztéséhez.

Szóllósgyörök község 1778-ban olyan szépen fejlődött, hogy mezővárosi jelleget nyert. Ehhez évi 4 vásárjogot is kapott. Vásárai messze földön híresek voltak. Még a XX. sz. elején is eljöttek a község jóvérű lovaiért, melyeket nemcsak az ország különböző területeire, hanem Horváthországban és Olaszországban is értékesítettek. Az árútermelés egyik fő ága a kézművesipar volt. A györöki takácsok szőttéseit vásárokon értékesítették. Nézzük mit ír erről a plébánia története: "1882-ben arról volt nevezetes Szóllósgyörök, hogy 63 takács lakott benne. A modern fényűzés azonban ezeknek díszes sorait megritkította a magyar kéziszövőipar hanyatlásnak indult s a közönséges házi vászon helyett, mely alatt pedig bizonyosan kedvezőbb arányban, becsületes, ártatlan magyar szív dobogott, batiszt, liszter, szatin, selyem, delin ruhát visel a mostani szabadabb gondolkodású somogyi nép. A régiek csak takács szötte ruhát viseltek és legfeljebb csak festőbe vitték a városba." / 3 /

A fonással és szövással foglalkozó takácsok száma egyre fogyott Györökön. 1900-ban még 12 volt a számuk, 1921-ben csak 5 takácsot tartanak számon. Hiába a modern szövőiparral ők már nem tudták felvenni a versenyt. A többi kisiparos munkája /kovács, asztalos, cipész, csizmadia, bognár, köteles, kádár, nyerges, szabó, szíjgyártó/ szervesen összefüggött a parasztság és uradalmak életével, munkájával. Ahogy a XX. sz. első felében a fejlődő gyárpar, az egykoron virágzó kisipari termékeket olcsóbb és nagytömegű áruval ellátta, a kisipar egyes ágazatai sorvadásnak indultak. Mindezt mutatja az egyes községekben felsorolt kisiparosok fogyó száma.

A mezővárosok és a vásárok életében, az árucsereforgalom ~~xxx~~ lebonyolításában jelentős szerephez jutottak az országutak. Szóllósgyöröknek már a XIX. sz. elejétől volt országútja. Bekapcsolódott a Buda-Fejérvár - Fok /Siófok/ Szemes-Györök-Marcali-Horvátország felé vezető forgalomba.

Amíg az üzletelhálózat nem épült ki, addig a vásároknak igen nagy szerep jutott az árucsereforgalom lebonyolításában. A györöki vásároknál nemcsak az állatvásár volt nevezetes, hanem a kisiparosok/cipész, csizmadia, köteles, szabó, mézeskalácsos, kádár, szíjgyártó stb./termékei is itt találtak gazdára. Az 1950-es évek elején a szocialista üzletelhálózat országos kiépítésével a vásárok jelentősége megszűnt.

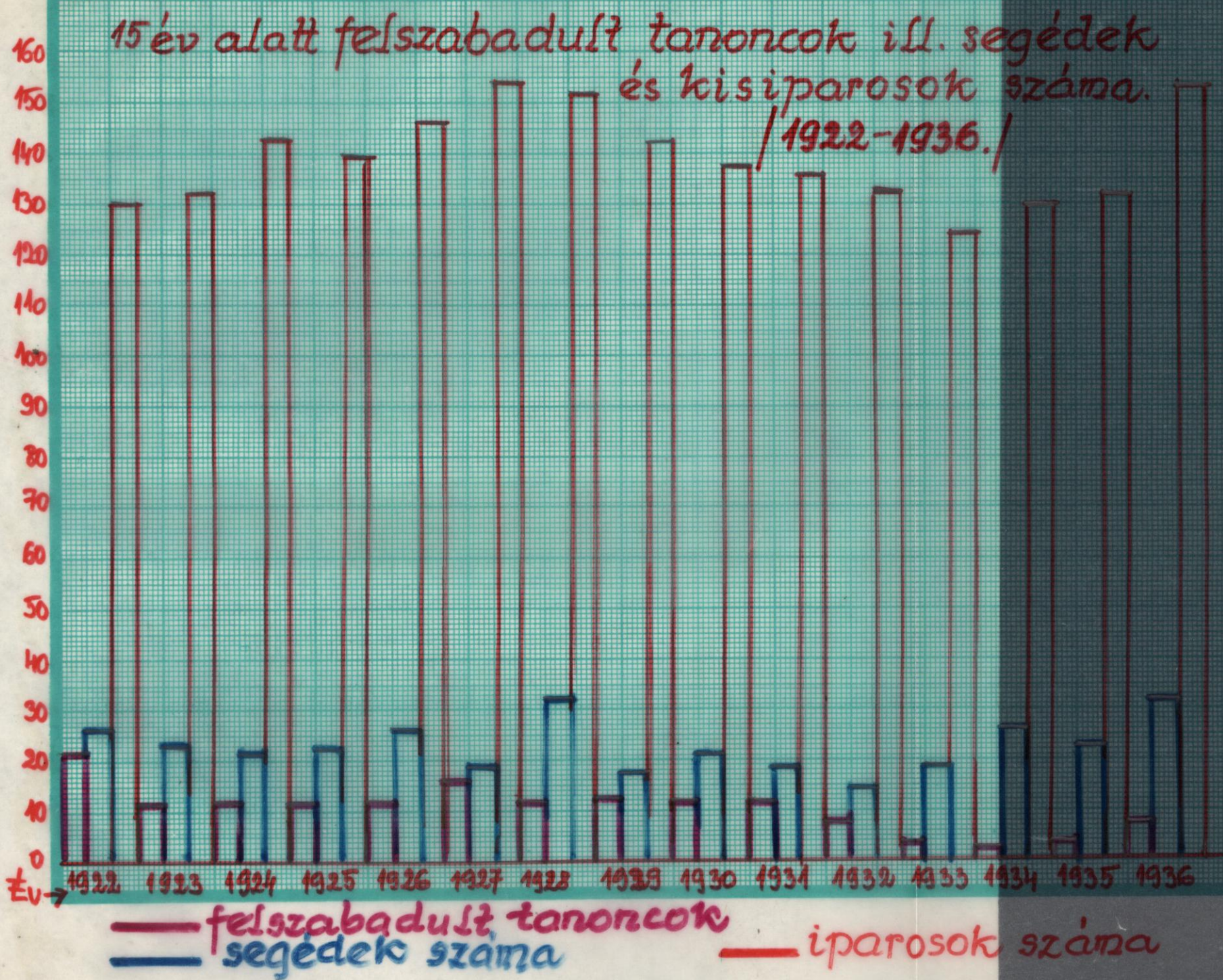
Az ipartestületen belül 1920-tól iparoskör is működött. Tulajdonképpen a rom.katolikus olvasókörből és a 48-as függetlenségi körből alakult. Alapítója Ács Lajos volt. / 6 / Tevékenysége jórészt kulturális munkából állt. Lelkes tagjai évtizedeken keresztül igen sok népszínművet és vígjátékot mutattak be. A színjátszás vezetője több éven keresztül Székely István értelmes kisiparos és ügyes rendező volt. 1947-ben megszervezték az iparoskör énekkarát, mely először csak egyházi téren tevékenykedett. Azonban 1948-ban sikerült az énekkar tagjait meggyőzni, hogy nemzeti és az új állami ünnepeken, műkedvelő előadásokon is szerepeljenek. A szép reményekkel induló kórus 1950 végén, az iparoskör megszűnésével beszüntette tevékenységét. A következő években a kórusvezető ismételten próbálkozott az énekkar megszervezésével, ez azonban minden próbálkozás ellenére sem sikerült. Az énekkar tagjai mögött már nem volt az iparoskör összetartó ereje. Az iparoskörhöz csatolt olvasókör óriási könyvtárral rendelkezett. 1590 műből, 1810 kötetből állt és ez jelentős kulturálódási és önművelődési lehetőséget biztosított, a helyi és a környék iparosainak. Sajnos a könyvtár állományának nagyobb része az első és második világháború alatt elveszett. A megmaradt könyveket pedig 1950-ben elszállították, valószínű zöme zúzdába került. /7/

Régi iratok kutatása közben és idős iparosok elbeszélése nyomán fellelvedett egy réteg, a kisiparosság sorsa, megélhetési gondjai és félbemaradt lehetőségei. Mindez a XIX.sz.végén ill. a XX.sz.első felében játszódott le.

dr. Koltay Péter

.....
dr.Koltay Péter tanár,

Az ipartestület első elnökének, Standori Antalnak vörösmárványból készült sírköve a szöllősgyöröki temetőben. Meghalt 1909-ben

Az egykori ipartestület székháza Szöllősgyörökön

Forrásmunkák és adatközlők:

- 1./Szőlősgyöröki ipartestület alapszabályai.
/Szeged,1894./
- 2./Kanyar József:Harminc nemzedék vallomása.
Somogyról /Kaposvár.1967/
- 3./Kozma László:A szőlősgyöröki plébánia története.
/Kézirat.1909./
- 4./dr.Sipos György:Sipos vm.kislexikonja.
/Kaposvár 1960 /
- 5./ Új magyar lexikon. /Bp.1960 /
- 6./Székely István nyug.cipész elbeszélése.
- 7./ dr.Koltay Péter:A szőlősgyöröki ált.iskola társadalmi
kapcsolatai./1978 /

